

**Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 10 lipca 1996 r.
I PZP 10/96**

Przewodniczący: Prezes SN Jan Wasilewski, Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Jerzy Kwaśniewski, Maria Mańkowska, Teresa Romer, Walerian Sanetra (sprawozdawca), Maria Tyszel,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Piotra Wiśniewskiego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 lipca 1996 r. wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego skierowanego do rozpoznania przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały zawierającej odpowiedź na następujące zagadnienie prawne:

Czy przy odwołaniu sędziego ze stanowiska w trybie art. 59 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r., Nr 7, poz. 25 ze zm.) lub w trybie art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r., Nr 13, poz. 48) z powodu ukończenia 70 lat życia, stosunek służbowy wygasa z datą ukończenia tego wieku, czy też stosownie do dyspozycji przepisu art. 60 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ulega rozwiązaniu po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu ?"

p o d j ą ł następującą uchwałę:

W razie odwołania sędziego z powodu ukończenia przez niego 70 lat życia (art. 59 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm., art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r., Nr 13, poz. 48 ze zm.) jego stosunek służbowy ulega rozwiązaniu po upływie 3 miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu (art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, art. 61 ustawy o Sądzie Najwyższym).

U z a s a d n i e n i e

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił się do Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych tego Sądu z pytaniem: czy przy odwołaniu sędziego ze stanowiska w trybie art. 59 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r., Nr 7, poz. 25 ze zm.) lub w trybie art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r., Nr 13, poz. 48 ze zm.) z powodu ukończenia 70 lat życia, stosunek służbowy wygasa z datą ukończenia tego wieku, czy też stosownie do dyspozycji przepisu art. 60 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ulega rozwiązaniu po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu.

Na podstawie art. 59 § 1 pkt 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych oraz art. 33

ust. 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym sędziowie sądów powszechnych oraz sędziowie Sądu Najwyższego mogą zajmować stanowisko sędziego do 70 roku życia, o ile Krajowa Rada Sądownictwa wyrazi na to zgodę (na dalsze zajmowanie przez nich stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70 lat). Po przekroczeniu tego wieku na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa Prezydent odwołuje sędziego (sędziego Sądu Najwyższego).

W uzasadnieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zwraca się uwagę, że wspomniane przepisy w praktyce oceniane są jako zawierające normę stwarzającą zakaz wykonywania funkcji sędziego w wieku powyżej 70 lat. Zgodnie z art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, który z mocy art. 61 ustawy o Sądzie Najwyższym, ma także zastosowanie do sędziów Sądu Najwyższego, stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu, chyba, że na wniosek sędziego określono krótszy termin. Istnienie z jednej strony reguły nakazującej odwołanie sędziego, który ukończył 70 lat, a z drugiej strony, normy ochronnej stanowiącej, iż między doręczeniem odwołania a rozwiązaniem stosunku pracy sędziego musi upłynąć trzymiesięczny okres, zrodziło - jak pisze Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego - trudności praktyczne i interpretacyjne w sytuacji, gdy sam akt odwołania nie wyprzedza ukończenia przez sędziego wskazanego wieku w sposób wystarczający z uwagi na okresy ochronne zawarte w art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Na tym tle pojawiło się pytanie, czy sędzia może pozostawać w stosunku pracy po ukończeniu 70 lat, aż do upływu trzymiesięcznego okresu, o którym mowa w art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, czy też w sytuacji, gdy został już odwołany ze stanowiska, lecz od doręczenia mu odwołania nie upłynął jeszcze okres, o którym mowa w art. 60 § 1 Prawo o ustroju sądów powszechnych "jego stosunek pracy wygasa z uwagi na brak legitymowania się wymaganym wiekiem".

Krajowa Rada Sądownictwa w trakcie obrad w marcu 1995 r. (według słów Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego) wyraziła pogląd, że wraz z ukończeniem 70-tego roku życia stosunek pracy sędziego wygasa, bez względu na moment odwołania ze stanowiska i datę doręczenia tego odwołania zainteresowanemu pracownikowi. Krajowa Rada Sądownictwa stanęła zatem de facto na stanowisku, iż "prawo stawia sędziemu dodatkowy warunek (rygor selekcyjny), uprawniający go do wykonywania swego zawodu. Co więcej, wywiodła, iż *rygor+ stanowi o szczególnej zdolności prawnej pracownika-sędziego, której utrata powoduje utratę podmiotowości pracowniczej, skutkującej wygaśnięciem stosunku pracy".

Odmienne stanowisko w sprawie i odmienną wykładnię zaprezentował w opinii prawnej z dnia 25 września 1990 r. Zespół Prawny Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, dowodząc, iż termin rozwiązania stosunku pracy sędziego określa w sposób jednoznaczny art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych. W ocenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, prawidłową interpretacją jest interpretacja przyjęta przez wspomniany Zespół. Brakuje bowiem jakiegokolwiek uzasadnienia merytorycznego dla wyłączenia normy ochronnej zawartej w art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych wobec sędziów, którym Krajowa Rada Sądownictwa zezwoliła na wykonywanie zawodu w wieku powyżej 65 lat.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z przepisu art. 59 § 1 pkt 3 Prawa o ustroju sądów powszechnych - podobnie jak i z art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym - wynika, że Prezydent ma obowiązek odwołania sędziego (sędziego Sądu Najwyższego) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jeżeli wystąpią okoliczności przewidziane w tych przepisach. Odwołanie to pociąga za sobą rozwiązanie stosunku służbowego sędziego, co wynika zwłaszcza z art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych (stosowanego do sędziów Sądu Najwyższego z mocy art. 61 ustawy o Sądzie Najwyższym), w myśl którego stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu, chyba że na wniosek sędziego określono krótszy termin. Odwołanie jest w tym wypadku czynnością, która pociąga za sobą rozwiązanie stosunku służbowego skoro "rozwiązuje się on po upływie trzech miesięcy od doręczenia zawiadomienia o odwołaniu". Nie pociąga ona za sobą "wygaśnięcia" stosunku służbowego, bo takiego skutku nie przewidziano w art. 60 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, a został on przewidziany jedynie w art. 60 § 2 tego Prawa, w myśl którego prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o wydaleniu ze służby sędziowskiej oraz prawomocne orzeczenie sądu skazującego na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego, pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę stanowiska sędziego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

W przypadkach, w których ustawodawca przyjmuje, że osiągnięcie określonego wieku pociąga za sobą automatycznie wygaśnięcie stosunku pracy, to nie przewiduje, że z tego powodu ma być dana osoba odwołana ze stanowiska, a wyraźnie w przepisie ustala, że ustanie stosunku pracy jest następstwem określonego zdarzenia (osiągnięcia wieku emerytalnego) powodującego jego wygaśnięcie (skutkiem zdarzenia, które nie jest czynnością prawną w szerokim tego słowa rozumieniu) z mocy samego prawa. Rola kompetentnego organu w takim przypadku sprowadza się jedynie do stwierdzenia takiego zdarzenia i jego skutku w postaci wygaśnięcia stosunku pracy. Tak kwestia ta została unormowana w art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 ze zm.). Stosunek pracy z mianowanym nauczycielem akademickim wygasa z końcem roku akademickiego, w którym: 1. nauczyciel akademicki ukończył 65 lat życia, jeżeli okres zatrudnienia umożliwia mu nabycie prawa do emerytury; jeżeli z osiągnięciem 65 lat nauczyciel akademicki nie nabywa prawa do emerytury, wygaśnięcie stosunku pracy następuje z końcem roku akademickiego, w którym nabył prawo lub w którym ukończył 70 lat życia, 2. nauczyciel akademicki zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego lub profesora nadzwyczajnego ukończył 70 lat życia. Organ uprawniony do mianowania na właściwe stanowisko stwierdza wygaśnięcie stosunku pracy (art. 96 ustawy o szkolnictwie wyższym).

W tym stanie rzeczy nie może budzić wątpliwości, że osiągnięcie określonego wieku przez sędziego (sędziego Sądu Najwyższego) nie pociąga za sobą wygaśnięcia stosunku służbowego (ustania tego stosunku z mocy samego prawa). Byłoby tak tylko wtedy, gdyby przepis wyraźnie tego typu skutek łączył z faktem osiągnięcia określonego wieku przez sędziego (sędziego Sądu Najwyższego). Przepisu takiego jednak brakuje, a co więcej Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawa o Sądzie Najwyższym przewidują dokonanie przez Prezydenta RP określonej czynności ("odwołania"), która pociąga za sobą rozwiązanie stosunku służbowego po upływie okresu trzech miesięcy.

Oznacza to tym samym, że rozwiązanie stosunku służbowego następuje dopiero po upływie trzech miesięcy także wtedy, gdy upłynął już okres, objęty zgodą wyrażoną przez Krajową Radę Sądownictwa (na dalsze zajmowanie stanowiska po przekroczeniu przez sędziego 65 lat), jak również gdy upływ trzymiesięcznego "wypowiedzenia" przypada po osiągnięciu przez sędziego wieku 70 lat. Odwołanie ze stanowiska sędziego następuje w danym wypadku "z powodu ukończenia 70-ciu lat życia" (upływu okresu przedłużenia zajmowania stanowiska sędziego), a to oznacza, iż odwołanie doręczone sędziemu wcześniej niż na trzy miesiące przed tą datą powoduje rozwiązanie stosunku pracy sędziego dopiero z osiągnięciem przez niego 70 lat życia (upływem okresu przedłużenia zajmowania stanowiska sędziego).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, które ujęte zostało w sentencji uchwały.

=====